

Bruxelles, 15.4.2014.
COM(2014) 225 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU**

**o primjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju
sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom
odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000**

UVOD

Zbog rastuće mobilnosti građana u Uniji¹ sve je veći broj obitelji međunarodnog karaktera, posebno obitelji čiji su članovi različitih nacionalnosti, žive u različitim državama članicama ili u državi članici čiji jedan ili više njih nisu državljani. U skladu s člankom 81. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Unija donosi mjere u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima s prekograničnim posljedicama. U slučajevima razdvajanja obitelji, takva je suradnja posebno potrebna kako bi djeca dobila sigurno pravno okruženje za održavanje odnosa s osobama koje imaju roditeljsku odgovornost prema njima i možda žive u drugoj državi članici.

Uredba br. 1347/2000 kojom se utvrđuju pravila o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka o razvodu braka, rastavi i poništenju braka, kao i sudskih odluka o roditeljskoj odgovornosti za zajedničku djecu, bila je prvi instrument Unije donesen u području pravosudne suradnje za pitanja obiteljskog prava². Ta je Uredba stavljena izvan snage Uredbom br. 2201/2003³ (obično poznata kao Uredba Bruxelles II.a, dalje u tekstu: „Uredba”). Ta je Uredba temelj pravosudne suradnje Unije za bračne sporove i pitanja roditeljske odgovornosti. Primjenjuje se od 1. ožujka 2005. na sve države članice osim Danske⁴.

Uredbom su određena jedinstvena pravila za rješavanje sukoba nadležnosti među državama članicama te se omogućuje slobodni protok sudskih odluka, autentičnih isprava i sporazuma u Uniji utvrđivanjem odredbi za njihovo priznavanje i izvršenje u drugim državama članicama. Njome se nadopunjuje Haška konvencija od 25. listopada 1980. o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece⁵ (dalje u tekstu: „Haška konvencija iz 1980.”) i utvrđuju se posebna pravila u pogledu njezine povezanosti s nekoliko odredaba iz Haške konvencije od 19. listopada 1996. o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznanju, izvršenju i

---

¹ U 2011. 33,3 milijuna stranih državljana imalo je boravište u 27 država članica Unije, 6,6 % ukupnog stanovništva. Većina njih, 20,5 milijuna, bili su građani zemalja koje nisu članice Unije, dok su preostalih 12,8 milijuna bili građani drugih država članica. Budući da se državljanstvo može s vremenom promijeniti, korisno je informacije predstaviti i po zemlji rođenja. U Uniji je 2011. bilo 48,9 milijuna stanovnika rođenih u nekoj drugoj zemlji, što je sačinjavalo 9,7 % ukupnog stanovništva. Od toga, 32,4 milijuna rođeno je izvan Unije, a 16,5 milijuna u drugoj državi članici Unije (Statistics in Focus, 31/2012) „Gotovo dvije trećine stranaca koji žive u državama članicama EU-a državljani su zemalja izvan EU- 27”, Eurostat).

² Uredba Vijeća (EZ) br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću za djecu oboje supružnika, SL L 160, 30.6.2000., izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004 od 2. prosinca 2004., SL L 367, 14.12.2004.

³ Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, SL L 338, 23.12.2003., str. 1.

⁴ Danska, u skladu s člancima 1. i 2. Protokola o stajalištu Danske priloženog Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, ne sudjeluje u ovoj Uredbi, koja stoga za nju nije obvezujuća niti se na nju primjenjuje. Za potrebe ovog izvješća, izraz „države članice” ne uključuje Dansku.

⁵ Konvencija se primjenjuje u svim državama članicama.

suradnji na području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece⁶ (dalje u tekstu: „Haška konvencija iz 1996.”)⁷.

Uredba ne sadržava pravila kojima se određuje koje se pravo primjenjuje na prekogranične sporove u područjima njome obuhvaćenima. U vezi s primjenjivim pravom, već je u studenome 2004. Europsko vijeće pozvalo Komisiju da predstavi Zelenu knjigu o kolizijskim pravilima u stvarima koje se odnose na postupak razvoda braka⁸. Godine 2006. Komisija je predložila izmjene Uredbe u odnosu na sudsku nadležnost i uvođenje pravila o primjenjivom pravu u bračnim sporovima (dalje u tekstu: „prijedlog Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe”)⁹. Vijeće nije uspjelo jednoglasno donijeti pravila o primjenjivom pravu te je Komisija stoga povukla prijedlog iz 2006. za izmjenu Uredbe¹⁰. Na temelju novih prijedloga Komisije¹¹, 14 država članica dogovorilo se da će uspostaviti pojačanu međusobnu suradnju¹² te su donijele Uredbu (EU) br. 1259/2010 kojom se utvrđuju pravila za određivanje prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu¹³ (dalje u tekstu: „Uredba Rim III.”). To je bio prvi put da je pojačana suradnja korištena u Uniji. Po svojoj prirodi, pojačana suradnja otvorena je za sudjelovanje svim državama članicama kako bi se postigao krajnji cilj primjene Uredbe Rim III. u svim državama članicama. Od donošenja Uredbe Rim III. još su dvije države članice odlučile sudjelovati u pojačanoj suradnji¹⁴.

Ovo izvješće pripremljeno je u skladu s člankom 65. Uredbe¹⁵. Slijedi strukturu Uredbe revizijom, u zasebnim odjeljcima, odredaba o sudskoj nadležnosti, priznavanju i izvršivosti

---

⁶ Odluka Vijeća od 19. prosinca 2002. kojom se ovlašćuju države članice, u interesu Zajednice, da potpišu Hašku konvenciju iz 1996. o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji na području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece, SL L 48, 21.2.2003., str. 1. Konvencija se primjenjuje na sve države članice osim Belgije i Italije, koje su Konvenciju potpisale, ali je još nisu ratificirale.

⁷ Ta Uredba primjenjuje se: (i) kad je uobičajeno boravište djeteta u nekoj od država članica i (ii) s obzirom na priznanje i izvršenje sudske odluke donesene u nekoj od država članica, čak i ako je uobičajeno boravište djeteta u trećoj državi koja je stranka Konvencije; članak 61.

⁸ Haški program: jačanje slobode, sigurnosti i pravde u Europskoj uniji, koji je donijelo Europsko vijeće 4. i 5. studenoga 2004.

⁹ Prijedlog Uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti i uvođenju pravila povezanih s primjenjivim pravom u bračnim sporovima (COM (2006) 399 završna verzija) SL C 109, 16.4.2013., str. 7.

¹¹ Prijedlog odluke Vijeća br. .../2010/EU kojom se odobrava pojačana suradnja u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (COM(2010) 104 završna verzija - 2010/0066 (APP)); Prijedlog uredbe Vijeća o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (COM(2010) 105 završna verzija - 2010/0067 (CNS)).

¹² Odluka Vijeća od 12. srpnja 2010. o odobrenju pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (2010/405/EU), SL L 189, 22.7.2010., str. 12. 14 država članica koje su uspostavile pojačanu međusobnu suradnju jesu Belgija, Bugarska, Njemačka, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Austrija, Portugal, Rumunjska i Slovenija.

¹³ Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu, SL L 343, 29.12.2010., str. 10. Uredba Rim III. primjenjuje se na 14 prvotnih država članica od 21. lipnja 2012.

¹⁴ Uredba Rim III. primjenjivat će se u Litvi od 22. svibnja 2014. (SL L 323, 22.11.2012., str. 18.) i u Grčkoj od 29. srpnja 2015. (SL L 23, 28.1.2014., str. 41.).

¹⁵ Člankom 65. predviđa se da, do 1. siječnja 2012., Komisija Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru podnosi izvješće o primjeni Uredbe na temelju informacija koje joj dostavljaju države članice.

sudskih odluka te o suradnji među središnjim tijelima država članica. U izvješću je, konkretnije, stavljen naglasak na brojna međusektorska pitanja, odnosno povratak djeteta u slučajevima roditeljske otmice, izvršenje sudskih odluka i smještaj djeteta u drugu državu članicu.

Ovo je izvješće prva ocjena primjene Uredbe do sad i nema svrhu biti iscrpno. Temelji se na podacima primljenima od članova Europske pravosudne mreže o građanskim i trgovačkim stvarima (dalje u tekstu: „EPM”)¹⁶, kao i na dostupnim studijama¹⁷, Komisijinoj Zelenoj knjizi o primjenjivom pravu i sudskoj nadležnosti u području razvoda braka¹⁸, prijedlogu Komisije iz 2006. o izmjeni Uredbe te radu u okviru Haške konferencije o međunarodnome privatnom pravu u praćenju Haških konvencija iz 1980. i 1996. Konačno, uzima u obzir pisma, žalbe i molbe građana te sudsku praksu Suda Europske unije (dalje u tekstu: „SEU”) u vezi s Uredbom.

1. NADLEŽNOST

1.1. Bračni sporovi

S obzirom na sve veći broj međunarodnih parova i visoku stopu razvoda u Uniji, sudska nadležnost u bračnim sporovima svake se godine odnosi na znatan broj građana¹⁹. Pravilima o nadležnosti navedenima u Uredbi pojednostavljen je pravni okvir u situaciji koja je već nepovoljna za uključene osobe. Međutim, došlo je do određenih poteškoća u vezi s tim pravilima²⁰.

Prvo, zbog primjene alternativne (umjesto hijerarhijske) osnove za utvrđivanje nadležnosti navedene u Uredbi, te zbog nepostojanja usklađenih kolizijskih pravila u cijeloj Uniji, jedan od supružnika mogao bi krenuti u „juriš na sud”, odnosno zatražiti razvod braka prije drugog supružnika kako bi osigurao da se pravom primjenjivim u postupku razvoda braka zaštite

---

¹⁶ Konkretno, rasprave u okviru sastanaka EPM-a i odgovori EPM-a na upitnik Komisije iz 2013. Vidi i vodič EPM-a za najbolju praksu i zajedničke minimalne standarde, dostupan na: https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-en.do.

¹⁷ Vidi Prilog ovom izvješću.

¹⁸ COM(2005) 82 završna verzija.

¹⁹ Od otprilike 122 milijuna brakova u Uniji, oko 16 milijuna (13 %) prekograničnog je karaktera. Od 2,4 milijuna brakova sklopljenih u Uniji u 2007., oko 300 000 spada u tu kategoriju. Jednako vrijedi i za 140 000 (13 %) od 1 040 000 razvoda braka do kojih je došlo u Uniji u istoj godini (vidi Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Uvođenje pravne jasnoće u pogledu vlasničkih prava međunarodnih parova, COM(2011) 125 završna verzija). U skladu s podacima Eurostata za 2010., svake se godine u Uniji sklopi više od 2,2 milijuna novih brakova i zaključi se približno milijun razvoda braka.

²⁰ Primjerice, bilo je poteškoća pri tumačenju osnove nadležnosti na temelju „državljanstva oboje supružnika” (članak 3. stavak 1. točka (b)) kad oba supružnika imaju državljanstvo istih dviju država članica. SEU, pozivajući se na izbor pojedinaca u pitanju nadležnog suda, posebno u slučajevima kad se koristi pravo na slobodu kretanja osoba, izjavio je da se ta odredba ne može tumačiti na način da se samo „stvarno” državljanstvo može uzeti u obzir. Nadležni su sudovi država članica čije državljanstvo imaju supružnici. Supružnici mogu pokrenuti postupak pred sudom u državi članici koju izaberu; Predmet C-168/08 *Hadadi* [2009] ECR I-06871, stavci 52., 53. i 58.

njegovi interesi²¹. Uredbom Rim III. smanjena je mogućnost supružnika da požuri na sud jer su u njoj navedena usklađena pravila za utvrđivanje prava primjenjivog na bračne sporove u državama članicama koje sudjeluju u toj Uredbi. Međutim, budući da se Uredba još ne primjenjuje u svim državama članicama, pravo primjenjivo u određenom bračnom sporu može se razlikovati ovisno o kolizijskim pravilima (Uredba Rim III. ili nacionalna pravila) koja se primjenjuju u državi članici u kojoj se vodi postupak. „Juriš na sud” može imati za posljedicu primjenu prava s kojim tuženik nije blisko povezan ili kojim se ne uzimaju u obzir njegovi interesi. Time se dodatno kompliciraju napori za postizanje pomirbe te se ostavlja malo vremena za mirenje.

Drugo, Uredbom se ne predviđa mogućnost da supružnici zajedničkim dogovorom imenuju nadležan sud. Noviji je trend u instrumentima Unije u građanskim stvarima da se dopusti određena autonomija stranaka (vidi, primjerice, Uredbu o uzdržavanju iz 2008.²² ili Uredbu o nasljeđivanju iz 2012.²³). Uvođenje ograničene autonomije stranaka u Uredbu, čime bi se supružnicima omogućio dogovor u nadležnom sudu, može biti naročito korisno u slučaju sporazumnog razvoda braka, posebno s obzirom na činjenicu da supružnici na temelju Uredbe Rim III. imaju mogućnost postići dogovor o pravu koje se primjenjuje na njihov bračni spor.

Iz odgovora pristiglih u vezi s prijedlogom Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe već je vidljiva potreba da se poveća pravna sigurnost i predvidivost uvođenjem ograničene autonomije stranaka i sprečavanjem „juriša na sud”²⁴. Utvrđeno je i da na temelju članka 6., kojim se potvrđuje isključiva priroda nadležnosti određene prema člancima 3., 4. i 5. Uredbe, može doći do zabune. Taj je članak ujedno i suvišan jer se u člancima 3., 4. i 5. opisuje u kojim okolnostima sud ima isključivu nadležnost²⁵.

Pravila o nadležnosti predložena u prijedlogu Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe, prijedlog Komisije iz 2011. o pitanjima režima bračne imovine te pravila o nadležnosti sadržana u

---

²¹ Jedan od ciljeva prijedloga Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe bio je sprečavanje takvih „juriša na sud” uspostavom usklađenih kolizijskih pravila u svim državama članicama. Uvođenjem usklađenih kolizijskih pravila smanjio bi se rizik „juriša na sud” jer bi bilo koji sud u EU-u pred kojim bi postupak bio pokrenut morao primijeniti pravo određeno zajedničkim pravilima. Budući da se Uredba Rim III. o pravu primjenjivom na razvod braka i zakonsku rastavu ne primjenjuje na sve države članice, zabrinutost zbog mogućnosti „juriša na sud” i dalje postoji.

²² Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, SL L 7, 10.1.2009., str. 1. (dalje u tekstu: „Uredba o uzdržavanju”).

²³ Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL L 201, 27.7.2012., str. 107. (dalje u tekstu: „Uredba o nasljeđivanju”).

²⁴ Prijedlog Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe, str. 5.

²⁵ Prijedlog Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe, str. 8. Vidi i Predmet C-68/7 *Sundelind Lopez*, [2007] ECR I-10403.

nedavnim uredbama o građanskim stvarima²⁶ mogu poslužiti kao model za poboljšanje postojećih pravila o nadležnosti u bračnim sporovima.

1.2. Stvari povezane s roditeljskom odgovornošću

Uredbom se obuhvaćaju sve odluke o roditeljskoj odgovornosti neovisno o bilo kakvoj povezanosti s bračnim sporovima kako bi se osigurala jednakost svakog djeteta. Time se odražava znatan porast udjela izvanbračno rođenih u zadnja dva desetljeća u gotovo svim državama članicama, što ukazuje na promjenu načina tradicionalnog stvaranja obitelji²⁷. Stvari povezane s roditeljskom odgovornošću uključuju pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djecom.

Uredbom se utvrđuje opće pravilo o nadležnosti na temelju uobičajenog boravišta djeteta (članak 8.) kako bi se osigurala stvarna veza između djeteta i države članice koja ima nadležnost²⁸. To je načelo potkrijepljeno odredbama o nadležnosti koje se primjenjuju u slučajevima međunarodne otmice djece (članak 10.). U tim slučajevima, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije otmice (dalje u tekstu: „sud podrijetla”) zadržavaju nadležnost sve dok dijete ne dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici i dok ne budu ispunjeni određeni dodatni uvjeti, posebno dok sud podrijetla ne donese odluku o skrbi koja ne podrazumijeva povratak djeteta²⁹.

Iako ih stručnjaci smatraju korisnima, zbog pravila o prorogaciji nadležnosti u okviru kojih se preferiraju dogovorno rješenje i, konkretno, izbjegavanje da se postupci razvoda braka i određivanja roditeljske odgovornosti vode na sudovima u različitim državama članicama (članak 12.), otvorena su pitanja o tumačenju uvjeta koji moraju biti ispunjeni³⁰. Zbog odredaba o prijenosu nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje slučaja ako je to u najboljem interesu djeteta (članak 15.) došlo je do poteškoća u nekim slučajevima s obzirom na njihovo funkcioniranje, posebno kao posljedica činjenice da traženi sud često pravovremeno ne obavijesti sud koji je podnio zahtjev da prihvaća nadležnost.

²⁶ Prijedlog Komisije o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznavanju i izvršenju odluka u pogledu režima bračne imovine, COM(2011) 126 završna verzija (dalje u tekstu: „prijedlog Komisije o pitanjima režima bračne imovine”); Uredba o uzdržavanju; Uredba o nasljeđivanju

²⁷ Svake se godine u 28 država članica Europske unije rađa više od 5 milijuna djece (Statistički podatci Eurostata 2004. – 2011.) U 2010., oko 38,3 % djece rođeno je izvan braka, dok je 1990. taj postotak iznosio 17,4 % (Eurostat).

²⁸ SEU je dao smjernice za tumačenje pojma uobičajeno boravište u Predmetu C-523/07 *A.*, [2009] ECR I-02805 i Predmetu C-497/10 PPU *Mercredi*, [2010] ECR I-14309. U vezi s člancima 8. i 10., SEU je konkretno odredio da uobičajeno boravište djeteta odgovara mjestu gdje postoji određeni stupanj integracije djeteta u društveni i obiteljski okoliš te da nacionalni sud treba utvrditi uobičajeno boravište djeteta uzimajući u obzir sve specifične okolnosti u svakom pojedinom slučaju.

²⁹ Tumačenje posljednjeg uvjeta pojasnio je SEU u Predmetu C-211/10 PPU *Povse* [2010] ECR I-06673. SEU je odlučio da se privremene mjere koje je donio sud podrijetla ne smatraju „sudskom odlukom o skrbi koja ne podrazumijeva povratak djeteta” te stoga ne mogu biti temelj prijenosa nadležnosti na sudove države članice u koju je dijete nezakonito odvedeno. Zaista, ako privremene mjere rezultiraju gubitkom nadležnosti nad slučajem skrbništva nad djetetom, to bi nadležni sud u državi članici u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište moglo odvratiti od donošenja privremenih mjera, čak i ako bi to bilo u interesu djeteta (stavci 47. i 50.).

³⁰ Posebno u skladu s člankom 12. stavkom 3.

U hitnim slučajevima, moguće je da sudovi u određenoj državi članici moraju donijeti privremene mjere za dijete prisutno na teritoriju te države članice čak i ako ti sudovi nisu stvarno nadležni za određeni predmet (članak 20.). SEU je izdao upute o primjeni privremenih mjera u slučajevima otmice djeteta. Objašnjeno je da sud države članice u koju je odvedeno oteto dijete nije ovlašten poduzimati privremene mjere kojima se skrbništvo dodjeljuje jednom roditelju za dijete koje se nalazi na teritoriju te države ako je sud koji ima nadležnost privremeno dodijelio skrbništvo jednom roditelju prije otmice te je ta odluka proglašena izvršivom u toj državi članici³¹.

Zbog pravila litispendencije, prema kojem sud pred kojim je postupak pokrenut kasnije mora postupak prekinuti dok se ne uspostavi nadležnost suda pred kojim je postupak pokrenut ranije kako bi se izbjegli paralelni postupci u različitim državama članicama i proturječne odluke suda, otvorena su pitanja tumačenja³². SEU je pojasnio da se to pravilo ne primjenjuje u slučajevima u kojima je pred sudom pred kojim je postupak pokrenut ranije to učinjeno samo radi donošenja privremenih mjera, a sud pred kojim je postupak pokrenut kasnije radi donošenja tih istih mjera sud je druge države članice koji ima stvarnu nadležnost nad tim predmetom³³.

Treba istražiti u kojoj se mjeri tumačenje SEU-a može uključiti u Uredbu, kao i načini za poboljšanje praktične primjenjivosti određenih odredaba.

1.3. Pitanja nadležnosti koja se pojavljuju u bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću

U bračnim sporovima, sud države članice imat će nadležnost, ako (i) je barem jedan od supružnika imao uobičajeno boravište u toj državi članici tijekom najkraćeg određenog razdoblja, ili (ii) oba bračna druga imaju državljanstvo te države članice bez obzira na to žive li u Uniji ili u trećoj državi, (članak 3.). U skladu s odredbama o supsidijarnoj nadležnosti navedenima u Uredbi (članak 7.), pristup supružnika sudu države članice ako imaju različita državljanstva Unije i žive u trećoj državi ovisi o pravu svake države članice³⁴.

U stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću nad djetetom, nadležnost će u pravilu imati sud one države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište u vrijeme pokretanja sudskog postupka (članak 8.). Ako dijete ima uobičajeno boravište u trećoj državi, nadležnost se ipak može utvrditi u nekoj od država članica pod uvjetom da su roditelji izričito prihvatili tu nadležnost i da je to u najboljem interesu djeteta (članak 12.). Ako se roditelji ne slože, mogućnost pokretanja postupka pred sudom neke od država članica za dijete čije je

³¹ Predmet C-403/09 PPU *Detiček*, [2009] ECR I-12193.

³² S obzirom na to pravilo, SEU je u Predmetu C-497/10 PPU *Mercredi* [2010] ECR I-14309 naveo da odluke suda u državi članici kojima se odbija narediti hitan povratak djeteta u nadležnost suda druge države članice prema Haškoj konvenciji iz 1980. i koje se tiču roditeljske odgovornosti za to dijete nemaju utjecaja na odluke koje će ta druga država članica donijeti u postupcima povezanim s roditeljskom odgovornošću koji su ranije pokrenuti i još traju u toj drugoj državi članici.

³³ Predmet C-296/10 PPU *Purrucker II*, [2010] ECR I-11163.

³⁴ Vidi prijedlog Komisije iz 2006. za izmjenu Uredbe, Radni dokument službi Komisije SEC(2006) 949 – Procjena utjecaja i studija o supsidijarnoj nadležnosti iz Priloga ovom izvješću.

uobičajeno boravište izvan Unije ovisi, u skladu s odredbama o supsidijarnoj nadležnosti, o pravu svake države članice (članak 14.)³⁵.

Zbog nepostojanja jedinstvenog i iscrpnog pravila o supsidijarnoj nadležnosti u vezi s bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, građani Unije imaju nejednak pristup pravosuđu. Dapače, sudske odluke država članica o nadležnosti temelje se na različitim kriterijima i ne osiguravaju uvijek učinkovit pristup sudu unatoč bliskoj povezanosti podnositelja zahtjeva ili tuženika s državom članicom. To može dovesti do situacija u kojima nadležnost nad predmetom nema nijedna od država članica ni neka treća država³⁶ te do praktičnih poteškoća proizašlih iz činjenice da ne postoje zajednička pravila o učinku sudskih odluka iz trećih država u Uniji³⁷.

Također, za razliku od najnovijih zakonodavnih instrumenata, poput Uredbe o uzdržavanju ili Uredbe o nasljeđivanju, ova uredba ne sadržava *forum necessitatis*³⁸. Takvu osnovu nadležnosti tražio je Europski parlament svojom zakonodavnom rezolucijom od 15. prosinca 2010. o prijedlogu Uredbe Rim III³⁹.

Konačno, zbog nepostojanja odredaba kojima bi se odredilo u kojim slučajevima sudovi država članica mogu odbiti svoju nadležnost u korist suda u trećoj državi dolazi do velike

---

³⁵ Iz Studije o supsidijarnoj nadležnosti iz Priloga ovom izvješću vidljivo je da među državama članicama postoje velike razlike u pravilima o nadležnosti. Najvažnija je razlika da je u oko pola država članica državljanstvo djeteta (ili bilo kojeg roditelja, što će se često podudarati s državljanstvom djeteta) dostatno za utvrđivanje nadležnosti u državi članici čije je djetetovo državljanstvo, dok to nije slučaj u drugoj polovici država članica. Iako se u nekima od potonjih država na osnovi druge supsidijarne nadležnosti može u nekim slučajevima dopustiti pokretanje postupka u Uniji, za to ne postoji nikakvo jamstvo.

³⁶ To može biti slučaj, primjerice, u bračnim sporovima ako supružnici žive u trećoj državi gdje se pravila o nadležnosti temelje isključivo na državljanstvu supružnika, ili ako supružnici žive u različitim trećim državama i boravište samo jednog supružnika nije dovoljno za utvrđivanje nadležnosti, a nadležnost nije dostupna na zadnjem uobičajenom boravištu tog supružnika. Vidi, za praktičan primjer, stvaran slučaj naveden u Studiji o europskom okviru za međunarodno privatno pravo iz Priloga ovom izvješću, o talijanskom državljaninu i njegovoj supruzi Nizozemki, koji su se vjenčali u jednoj afričkoj državi i ondje živjeli više godina. Supruga, diplomatkinja, iz poslovnih se razloga sa suprugom preselila u jednu azijsku državu. Par se u jednom trenutku odlučio razvesti, ali pokazalo se da to nije moguće u azijskoj državi u kojoj su živjeli. Nadležnost također nije bila dostupna ni prema nizozemskim ni talijanskim pravilima o supsidijarnoj nadležnosti za slučajeve razvoda braka. U tim okolnostima, sud neke od država članica imao bi nadležnost, prema Uredbi, samo ako bi oboje supružnika imalo državljanstvo iste države članice.

³⁷ Vidi Studiju o supsidijarnoj nadležnosti iz Priloga ovom izvješću.

³⁸ Osnova nadležnosti na temelju koje se iznimno omogućuje da sud države članice ima nadležnost nad predmetom koji je povezan s trećom državom, kako bi se ispravila posebice situacija uskraćivanja sudske zaštite, primjerice kad se pokaže da je postupak onemogućen u određenoj trećoj državi (primjerice zbog građanskog rata); vidi uvodnu izjavu 16. Uredbe o uzdržavanju. Tradicionalno se smatra, i čak je i istaknuto tijekom parlamentarnih rasprava u nekim državama članicama, da se ta nadležnost „iz nužde” temelji na, ili je čak nametnuta, pravom na pošteno suđenje prema članku 6. stavku 1. Europske konvencije o ljudskim pravima – Studija o supsidijarnoj nadležnosti, str. 64.

³⁹ Rezolucija P7_TA(2010)0477, točka 3.

nesigurnosti⁴⁰. Uredba Bruxelles I.⁴¹ nedavno je izmijenjena Uredbom Bruxelles I. (preinaka)⁴² te sada obuhvaća, uz druge izmjene, i odredbu o tom pitanju.

Prijedlozi Komisije i noviji razvoj zakonodavstva u pitanjima građanskog prava⁴³ mogli bi se koristiti pri reviziji Uredbe u pogledu spomenutih pitanja, uzimajući u obzir da, u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, najbolji interes djeteta treba biti prevladavajuće načelo.

2. PRIZNAVANJE I IZVRŠIVOST

Zaštita najboljeg interesa djeteta jedan je od glavnih ciljeva djelovanja Unije u kontekstu odredaba o priznavanju i izvršivosti, posebno davanjem konkretnog izraza djetetovom temeljnom pravu na održavanje kontakta s oba roditelja, kako je određeno u članku 24. Povelje o temeljnim pravima Europske unije (dalje u tekstu: „Povelja”). Osim toga, cilj je Uredbe i postizanje slobodnog protoka sudskih odluka u svim bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću⁴⁴. Ukidanje egzekvaturu u području građanskog prava i moguće uvođenje zajedničkih minimalnih standarda u pogledu priznavanja i izvršivosti odluka o roditeljskoj odgovornosti utvrđeni su Stockholmskim programom⁴⁵ i Stockholmskim akcijskim planom⁴⁶ kao ključni elementi za budući rad Komisije u građanskim stvarima.

Uredba je prvi instrument Unije u kojem je ukinuta egzekvatura u građanskim stvarima u pogledu određenih odluka, odnosno potvrđenih presuda o pravima pristupa djeci i potvrđenih naredaba za povratak djeteta u slučajevima otmice. Njome se načelo uzajamnog priznavanja presuda proširuje i na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti (štiteći pritom dijete bez obzira na postojanje bračnih veza između roditelja). Time je završena, u skladu sa Stockholmskim programom, prva faza programa uzajamnog priznavanja, dok krajnji cilj i dalje ostaje ukidanje egzekvaturu za sve odluke.

---

⁴⁰ Konkretno, za stvari povezane s roditeljskom odgovornošću u trećim državama koje nisu ugovorne stranke Haške konvencije iz 1996. godine. Vidi Studiju o supsidijarnoj nadležnosti iz Priloga ovom izvješću.

⁴¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 12, 16.1.2001., str. 1.).

⁴² Uredba Vijeća (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinaka), SL L 351, 20.12.2012., str. 1. (dalje u tekstu: „Uredba Bruxelles I. (preinaka)“)

⁴³ Uredba o uzdržavanju; prijedlog Komisije iz 2006. o izmjeni Uredbe; prijedlog Komisije o stvarima povezanim s režimom bračne imovine; prijedlog Komisije o nadležnosti, primjenjivom pravu i priznavanju i izvršenju sudskih odluka u pitanjima imovinskih posljedica registriranih zajednica (COM(2010)127 završna verzija); Uredba o nasljeđivanju; Uredba Bruxelles I. (preinaka).

⁴⁴ Uredbom je predviđeno da autentične isprave i sporazumi moraju biti proglašeni izvršivima pod istim uvjetima kao i sudske odluke ako su izvršive u državi članici podrijetla. Došlo je do poteškoća zbog činjenice da se potvrde koje se koriste pri egzekvaturi odnose samo na „sudske odluke”.

⁴⁵ Stockholmski program (dokument Vijeća br. 17024/09 JAI 896), stavci 3.1.2. i 3.3.2.

⁴⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru, Ostvarivanje područja slobode, sigurnosti i pravde za europske građane – Akcijski plan provedbe Stockholmskog programa od 20. travnja 2010., COM(2010) 171 završna verzija str. 10., 12., 23.

Budući da se na određene kategorije sudskih odluka ne primjenjuje ukidanje egzekvaturе, dolazi do složenih, dugih i skupih postupaka, posebno s obzirom na sudske odluke o stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću. To također može dovesti do kontradiktornih situacija u kojima država članica na temelju Uredbe mora priznati prava na pristup (kao i zahtjeve za uzdržavanje djeteta na temelju Uredbe o uzdržavanju), dok istodobno, u istoj presudi, može odbiti priznavanje prava skrbništva. To je posljedica toga što, u drugim područjima osim prava na pristup i povratka djeteta u određenim slučajevima otmice, priznavanju se i dalje se može protiviti na osnovama navedenima u Uredbi te se mora dobiti potvrda izvršivosti prije nego sudska presuda može biti izvršena u drugoj državi članici⁴⁷.

U pogledu priznavanja sudskih odluka u bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, rijetko se koristi „javni poredak” kao osnova za nepriznavanje. Međutim, u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, u praksi je došlo do znatnih odstupanja s obzirom na širu ili užu primjenu te osnove⁴⁸. Osim toga, u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, često korištena osnova za protivljenje bila je činjenica da je sudska odluka donesena, a da djetetu nije bilo omogućeno saslušanje⁴⁹. U vezi s tim, do posebnih poteškoća dolazi zbog činjenice da države članice imaju različita pravila kojima se uređuje saslušanje djeteta.

Komplikacije također proizlaze iz činjenice da države članice pojam „izvršenje” ne tumače jednako, što je dovelo do donošenja neusklađenih politika u državama članicama o tome za koje je sudske odluke o roditeljskoj odgovornosti potrebna potvrda izvršivosti. To ima važne posljedice ako je, primjerice, sud određene države članice osobu imenovao skrbnikom djeteta te je taj skrbnik zatražio dostavu putovnice u drugu državu članicu. U tim slučajevima, neke države članice zahtijevaju samo priznavanje sudske odluke o dodjeli skrbništva, dok druge, uzimajući u obzir da je izdavanje putovnice čin izvršenja odluke, prije izdavanja putovnice zahtijevaju potvrdu izvršivosti sudske odluke o dodjeli skrbništva.

Treba paziti na prikladnost proširenja ukidanja egzekvaturе na druge kategorije odluka u skladu s najnovijim zakonodavstvom Unije⁵⁰. U vezi s tim, treba uzeti u obzir funkcioniranje postojećih osnova za odbijanje priznavanja i izvršivosti sudske odluke kako bi se odredile potrebne zaštitne mjere. Osim toga, uvođenjem zajedničkih minimalnih postupovnih

---

⁴⁷ U Predmetu C-195/08 PPU *Rinau*, [2008] ECR I-05271, SEU je pojasnio da, osim za potvrđene presude za koje je ukinuta egzekvatura, svaka zainteresirana stranka može podnijeti zahtjev za nepriznavanje sudske odluke, čak i ako zahtjev za priznavanje sudske odluke nije prethodno podnesen. U Predmetu C-256/09 *Purrucker I*, [2010] ECR I-07353, SEU je potvrdio da se odredbe o priznavanju i izvršenju ne primjenjuju na privremene mjere koje se odnose na prava na skrbništvo obuhvaćena člankom 20.

⁴⁸ Studija o tumačenju iznimke javnog poretka iz Priloga ovom izvješću.

⁴⁹ Druge učestale osnove za nepriznavanje sudskih odluka bile su dostava dokumenata u slučajevima kad je sudska odluka donesena u odsustvu tuženika, nepridržavanje postupka utvrđenog Uredbom za smještaj djeteta u drugu državu članicu, te činjenica da je odluka donesena, a da roditelj o kojem je riječ nije dobio priliku za saslušanje. To su važna pitanja koje se odnose na pravo na učinkovito pravno sredstvo i pravično suđenje zajamčeno člankom 47. Povelje.

⁵⁰ Uredba br. 805/2004 o uvođenju europskog naloga za izvršenje za nesporne tražbine; Uredba br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog; Uredba br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti; Uredba o uzdržavanju; Uredba Bruxelles I. (preinaka)

standarda, posebno u pogledu saslušanja djeteta⁵¹, može se povećati međusobno povjerenje država članica, a time i primjena odredaba o priznavanju i izvršivosti.

3. SURADNJA MEĐU SREDIŠNJIM TIJELIMA

Uredbom su utvrđene odredbe o suradnji među središnjim tijelima u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću. Ta je suradnja ključna za učinkovitu primjenu Uredbe. Središnja tijela moraju, primjerice, prikupljati i razmjenjivati informacije o položaju djeteta (na primjer u vezi sa skrbištvom ili postupkom povratka djeteta), pomagati nositeljima roditeljske odgovornosti pri priznavanju i izvršenju sudskih odluka (posebno u pogledu prava pristupa djetetu i povratka djeteta) te olakšavati mirenje. Središnja tijela također se redovito sastaju u okviru EPM-a kako bi razmijenili mišljenja o svojim praksama, dok na bilateralnim sastancima raspravljaju o predmetima koji su u tijeku⁵².

Suradnja među središnjim tijelima, posebno u bilateralnim raspravama, pokazala se vrlo korisnom u vezi sa slučajevima prekogranične otmice djece. U vezi s tim slučajevima, u Stokholmskom je programu izričito spomenuto da bi se, osim učinkovite provedbe postojećih pravnih instrumenata u tom području, trebala razmotriti i mogućnost korištenja obiteljskog mirenja na međunarodnoj razini, uzimajući u obzir dobru praksu u državama članicama. U skladu s tim, radna skupina osnovana u okviru EPM-a ovlaštena je predlagati učinkovita sredstva za poboljšanje korištenja obiteljskog mirenja u slučajevima međunarodne roditeljske otmice djece⁵³.

Unatoč ukupnim pozitivnim učincima, odredbe o suradnji ne smatraju se dovoljno preciznima. Stručnjaci su konkretno izvijestili o poteškoćama u vezi s obvezom prikupljanja i razmjene informacija o položaju djeteta⁵⁴. Glavni problemi odnose se na tumačenje te odredbe, činjenicu da se na zahtjeve za informacije nije uvijek pravovremeno odgovaralo, kao i na prijevod razmijenjenih informacija. Osim toga, postoje i znatne razlike među državama članicama u pogledu pomoći koju središnja tijela pružaju nositeljima roditeljske odgovornosti koji traže izvršenje sudskih odluka o pravu pristupa.

Učinkovitost odredaba o suradnji može se poboljšati po uzoru na druge instrumente obiteljskog prava (posebno Uredbu o uzdržavanju) ili izradom vodiča za dobru praksu u skladu s EPN-ovim vodičem za slučajeve otmice djeteta⁵⁵. Nadalje, Komisija će dodatno pridonijeti izgradnji povjerenja među državama članicama, uključujući i tijela država članica

---

⁵¹ Vidi i, primjerice, razmatranje budućih minimalnih standarda o dostavljanju isprava — Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni Uredbe (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima.

⁵² Od 2010., na bilateralnim je sastancima raspravljeno 155 slučajeva.

⁵³ Vidi Dokument Vijeća 16121/10, JUSTCIV 194., od 12. studenoga 2010., Zaključci ministarskog seminara koji je organiziran tijekom belgijskog predsjedanja o međunarodnom obiteljskom mirenju u slučajevima međunarodne otmice djeteta, dostupan na <http://register.consilium.europa.eu>.

⁵⁴ Članak 55. točka (a).

⁵⁵ EPN-ov Vodič za najbolju praksu i zajedničke minimalne standarde https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-en.do.

za zaštitu djece, radi boljeg razumijevanja prekograničnog konteksta i prihvaćanja odluka donesenih u drugoj državi članici.

4. PREKOGRANIČNA RODITELJSKA OTMICA DJETETA: IZDAVANJE NAREDBE ZA POVRATAK DJETETA

Kad roditelji žive zajedno, obično zajednički izvršavaju roditeljsku odgovornost nad svojom djecom. U slučaju rastave ili razvoda braka, roditelji moraju odlučiti, međusobnim dogovorom ili odlaskom na sud, kako će u budućnosti izvršavati svoju odgovornost. Međutim, jedan od glavnih rizika kojima je dijete izloženo u slučaju rastave ili razvoda braka jest da ga jedan od roditelja odvede iz njegove zemlje uobičajenog boravišta. Štetni učinci roditeljske otmice djeteta na dijete i drugog roditelja dovoljno su izraženi da su se morale poduzeti mjere na razini Unije i na međunarodnoj razini.

Jedan od glavnih ciljeva Uredbe jest sprečavanje otmica djece između država članica i zaštita djeteta od štetnih učinaka otmice utvrđivanjem postupaka kojima se osigurava brz povratak djeteta u državu članicu njegova uobičajenog boravišta neposredno prije otmice⁵⁶. U tom smislu Uredbom se nadopunjuje Haška konvencija iz 1980. jer se pojašnjavaju neki njezini aspekti, posebno saslušanje djeteta, roka za donošenje odluke nakon podnošenja zahtjeva za povratak i osnove za odluku da se dijete ne vraća. Njome se uvode i odredbe kojima se uređuje postupak u slučaju oprečnih odluka suda da se dijete vraća i da se ne vraća donesenih u različitim državama članicama.

SEU i Europski sud za ljudska prava (dalje u tekstu: „ESLJP”) odredili su brojna načela u svojoj sudskoj praksi o međunarodnim otmicama djeteta, pri čemu je najbolji interes djeteta bio najvažniji kriterij. Sud podržava načelo da se Uredbom želi spriječiti otmice djece između država članica i izvršiti povratak djeteta bez odgode nakon što je došlo do otmice⁵⁷. ESLJP je donio presudu⁵⁸ da, nakon što se utvrdi da je dijete protupravno odvedeno, države članice imaju dužnost poduzeti odgovarajuće i učinkovite mjere kako bi se osigurao povratak djeteta. Nepoduzimanjem takvih mjera krši se pravo na obiteljski život iz članka 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: „EKLJP”)⁵⁹.

⁵⁶ U 2008., među državama članicama podneseno je 706 zahtjeva za povratak djeteta. Iz statističkih podataka vidljivo je da je ukupna stopa povratka među državama članicama bila 52 % u 2008., odnosno 39 % kad je zahtjev došao iz treće države: Statistička analiza zahtjeva podnesenih 2008. na temelju Haške konvencije od 25. listopada 1980. o građanskim aspektima međunarodne otmice djece — Dio II. – regionalno izvješće, prel. Dokument br. 8 B – ažuriranje iz studenoga 2011. na pažnju Posebne komisije iz lipnja 2011., dostupno na <http://www.hcch.net>.

⁵⁷ Predmet C-195/08 PPU *Rinau*, [2008] ECR I-05271, stavak 52.

⁵⁸ Vidi, primjerice, predmete *Sneersone i Campanella protiv Italije* (zahtjev br. 14737/09), stavak 85. točka iv.; *Iglesias Gil i A.U.I. protiv Španjolske* (zahtjev br. 56673/00); *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunjske* (zahtjev br. 31679/96), *Maire protiv Portugala* (zahtjev br. 48206/99); *PP protiv Poljske* (zahtjev br. 8677/03) i *Raw protiv Francuske* (zahtjev br. 10131/11).

⁵⁹ ESLJP je u nekim slučajevima presudio i da bi se povratak djeteta mogao smatrati kršenjem članka 8. EKLJP-a, posebno kad je utvrđeno da sud pred kojim je podnesen zahtjev nije dovoljno dobro procijenio ozbiljnost poteškoća s kojima bi se dijete vjerojatno susrelo pri povratku u svoju zemlju podrijetla, da sud pred kojim je podnesen zahtjev nije raspolagao s dovoljno informacija za utvrđivanje postojanja rizika u smislu članka 13. točke (b) Haške konvencije iz 1980., ili da sud pred kojim je

Uredbom je predviđeno da sud pred kojim je podnesen zahtjev za povratak djeteta mora donijeti presudu u roku najkasnije šest tjedana od dana podnošenja zahtjeva. Sudovi država članica nisu uvijek mogli ispoštovati taj rok⁶⁰. Međutim, jasno je, kao što su stručnjaci potvrdili, da je šestotjedni rok unutar kojeg odluka mora biti donesena ključan za ukazivanje na važnost osiguravanja brzog povratka djeteta.

U slučajevima sukoba između naredbe da se dijete ne vraća koju je izdao sud države članice u koju je odvedeno oteto dijete i kasnije naredbe za povratak koju donese sud podrijetla, Uredbom se razrješuje u korist potonje kako bi se osigurao povratak djeteta⁶¹: ako je sud podrijetla potvrdio naredbu povratka, na nju se primjenjuje ukidanje egzekviture, odnosno ona se trenutno priznaje i postaje izvršiva u državi članici u koju je odvedeno oteto dijete, bez potrebe za potvrdom izvršivosti i bez mogućnosti protivljenja njenom priznavanju⁶². Takvoj naredbi za povratak ne mora prethoditi konačna sudska odluka o skrbništvu nad djetetom, budući da je svrha naredbe za povratak da se pridonese rješenju spora o skrbništvu nad djetetom⁶³.

Sud podrijetla izdat će potvrdu uz naredbu za povratak djeteta samo ako su tijekom postupka pred tim sudom primijenjena određena postupovna jamstva, posebno ako je strankama i djetetu omogućeno saslušanje⁶⁴. Kao posljedica razlika među državama članicama u primjeni tih jamstava, posebno u pogledu saslušanja djeteta, u fazi izvršenja može doći do poteškoća.

S obzirom na gore navedeno, moglo bi se ispitati bi li se uključivanjem relevantne sudske prakse Suda EU-a u Uredbu olakšala primjena odredaba koje se odnose na izdavanje naredba za povratak djeteta. Treba razmotriti i donošenje minimalnih zajedničkih standarda koji se odnose na saslušanje djeteta kako bi se povećala učinkovitost naredaba za povratak djeteta.

5. OPĆA PITANJA IZVRŠENJA

U stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i u slučajevima roditeljske otmice djeteta postoje brojna međusektorska pitanja izvršenja.

---

podnesen zahtjev nije učinkovito ispitao tvrdnje podnositelja zahtjeva prema članku 13. točki (b) Haške konvencije iz 1980. Vidi, primjerice, predmete *Šneersoni i Campanella protiv Italije* (zahtjev br. 14737/09), stavak 95.; *B protiv Belgije* (zahtjev br. 4320/11), stavak 76.; *X protiv Latvije* (zahtjev br. 27853/09), stavak 119.

⁶⁰ U 2008., 15 % zahtjeva među državama članicama riješeno je unutar 6 tjedana: vidi statističku analizu iz bilješke 56.

⁶¹ Članak 11. stavak 8. i članak 42.

⁶² Budući da je svrha Uredbe osiguravanje brzog povratka djeteta, na izdavanje potvrde od strane suda podrijetla u vezi s naredbom za povratak djeteta nije moguća žalba, a jedina sredstva koja se mogu upotrijebiti u vezi s tom potvrdom jesu ona koja se tiču ispravljanja te potvrde ili sumnja u njezinu autentičnost prema zakonima države članice podrijetla; članak 43. stavak 2. i Predmet C- 211/10 PPU *Povse*, [2010] ECR I-06673, stavak 73.

⁶³ Predmet C- 211/10 PPU *Povse*, [2010] ECR I-06673, stavak 53. Na temelju Predmeta C-195/08 PPU *Rinau*, [2008] ECR I-05271, nakon što je naredba da se dijete ne vraća izdana i dana na znanje sudu podrijetla, nevažno je, za potrebe suda podrijetla koji je izdao naredbu za povratak, što naredba da se dijete ne vraća nije postala konačna ili što je poništena, ako do povratka djeteta zapravo nije ni došlo.

⁶⁴ Slična jamstva primjenjiva su na potvrđene odluke u pogledu prava pristupa djeci.

Uredbom je predviđeno da sudska odluka koju donese sud druge države članice i koja je proglašena izvršivom u državi članici izvršenja mora biti izvršena pod istim uvjetima kao da je donesena u toj državi⁶⁵.

Budući da je postupak izvršenja uređen pravom države članice izvršenja, a postoje razlike između nacionalnih prava, dolazi do poteškoća pri izvršenju odluka o roditeljskoj odgovornosti. Neki nacionalni sustavi ne sadržavaju posebna pravila za izvršenje odluka obiteljskog prava i stranke moraju primijeniti postupke koji su na raspolaganju za redovne građanske ili trgovačke odluke, kojima se ne uzima u obzir činjenica da, u području roditeljske odgovornosti, vrijeme igra ključnu ulogu⁶⁶. Primjenom različitih postupaka država članica (primjerice, u vezi s pravom na žalbu, čime se odgađaju učinci sudske odluke) ne može se, stoga, jamčiti učinkovito i brzo izvršenje sudskih odluka.

Posebno s obzirom na izvršenje naredaba za povratak djeteta u slučajevima roditeljske otmice djeteta, Uredbom je predviđeno da potvrđena naredba za povratak koju je izdao sud podrijetla mora biti izvršena u državi članici izvršenja pod istim uvjetima kao da je donesena u toj državi te da naredba ne može biti izvršena ako je u suprotnosti s kasnijom izvršivom sudskom odlukom⁶⁷.

SEU je svojom sudskom praksom ojačao položaj sudova podrijetla. Na temelju toga, pred sudovima države članice izvršenja ne može se podnijeti nikakva žalba kojom se osporava izvršenje potvrđene naredbe za povratak djeteta i kasnija izvršiva odluka može se odnositi samo na sudsku odluku koju je donio sud podrijetla. Osim toga, sudovi podrijetla jedini imaju pravo ispitati slučajeve osporavanja svoje nadležnosti, zahtjeve za obustavu izvršenja potvrđene naredbe za povratak djeteta i promjene okolnosti nakon potvrđene naredbe za povratak djeteta koje bi mogle ozbiljno naškoditi najboljem interesu djeteta⁶⁸. Isto tako, sud u državi članici izvršenja ne može se suprotstaviti izvršenju potvrđene naredbe za povratak djeteta na temelju tvrdnje da je sud podrijetla prekršio odredbe kojima se uređuje izdavanje potvrde, tumačene u skladu s člankom 24. Povelje, kojim se utvrđuju prava djeteta, jer je ocjena postojanja takve povrede isključivo u nadležnosti suda podrijetla⁶⁹. ESLJP u svojoj sudskoj praksi koristi slična obrazloženja⁷⁰.

U praksi i dalje postoje prepreke stvarnom izvršenju naredaba za povratak djeteta⁷¹, bilo da je riječ o izvršenju, na teritoriju države članice u koju je oteto dijete odvedeno, naredbe za povratak djeteta koju je izdao sud te države članice⁷², bilo o izvršenju, u toj državi članici,

---

⁶⁵ Članak 47.

⁶⁶ Vidi Komparativnu studiju o postupcima izvršenja obiteljskih prava iz Priloga ovom izvješću.

⁶⁷ Jednake odredbe o izvršenju primjenjive su i na potvrđene sudske odluke povezane s pravima na pristup djeci; članak 47.

⁶⁸ Predmet C- 211/10 PPU *Povse*, [2010] ECR I-06673, stavci 74. – 83.

⁶⁹ Predmet C-491/10 *Zarraga*, [2010] ECR I-14247.

⁷⁰ Predmet *Povse protiv Austrije* (zahtjev br. 3890/11), stavci 81. – 82.

⁷¹ Žalbe građana odnose se većinom na neugodne postupke izvršenja, dugotrajne sudske postupke i različite prakse nacionalnih tijela.

⁷² Vidi, primjerice Predmete ESLJP-a *PP protiv Poljske* (zahtjev br. 8677/03); *Shaw protiv Mađarske* (zahtjev br. 6457/09); *Raw i ostali protiv Francuske* (zahtjev br. 10131/11).

potvrđene naredbe za povratak djeteta koju je izdao sud podrijetla. Budući da su postupci izvršenja uređeni pravom države članice u kojoj se izvršenje provodi, načini izvršenja razlikuju se od jedne do druge države članice. U nekim državama članicama, postupci izvršenja mogu trajati čak više od godinu dana, jer sudovi za izvršenje preispituju meritum predmeta⁷³, dok bi naredbe za povratak djeteta trebale biti trenutno izvršene. U tom pogledu, SEU je izjavio da, čak i ako cilj Uredbe nije ujednačavanje pozitivnih i postupovnih pravila država članica, ipak je bitno da se primjenom nacionalnih pravila ne dovode u pitanje korisni učinci Uredbe⁷⁴. ESLJP je isto tako naglasio da je postupke u vezi s povratkom djeteta i izvršenje konačne odluke koja uključuje povratak djeteta potrebno hitno provesti jer protek vremena može imati nepopravljive posljedice na odnose između djeteta i roditelja s kojim ne živi. Prikadnost određene mjere mora se stoga prosuđivati na temelju brzine njezine provedbe⁷⁵.

Glavni cilj politike Unije u području civilnog postupovnog prava jest da granice između država članica ne predstavljaju prepreku izvršenju sudskih odluka u građanskim stvarima. Kako bi primjena Uredbe bila učinkovitija, posebno u ključnom području povratka djeteta, Komisija će preispitati izvršenje odluka u tom području, uključujući i prikadnost uvođenja zajedničkih minimalnih standarda za izvršenje.

6. SMJEŠTAJ DJETETA U DRUGU DRŽAVU ČLANICU

U Uredbi su u članku 56. navedene posebne odredbe o smještaju djeteta u ustanovu za skrb ili kod udomitelja u drugu državu članicu. Ako sud određene države članice razmatra smještaj djeteta u drugu državu članicu te je potrebna intervencija javnih tijela u državi domaćinu za domaće slučajeve smještaja djeteta, sud se mora savjetovati sa središnjim tijelom ili drugim nadležnim tijelom u državi domaćinu i dobiti pristanak nadležnog tijela u toj državi članici prije donošenja odluke o smještaju. Trenutačno su postupci za savjetovanje i pristanak uređeni nacionalnim pravom države članice domaćina, što znači da se primjenjuju različiti unutarnji postupci država članica. Središnja tijela moraju surađivati, kada to bude zatraženo, u pružanju informacija i pomoći⁷⁶.

SEU je potvrdio da sudska odluka o smještaju mora, prije nego se može izvršiti u državi članici domaćinu, biti proglašena izvršivom u toj državi članici. Jedan od razloga za suprotstavljanje proglašenju izvršivosti sudske odluke o smještaju djeteta u drugu državu članicu jest nepoštovanje postupka utvrđenog u članku 56. Uredbe⁷⁷ kako bi se izbjeglo nametanje mjere smještaja državi domaćinu. Kako bi se zadržala učinkovitost Uredbe, SEU je dodao da se odluka o zahtjevu za proglašenje izvršivosti mora donijeti posebno žurno te da

---

⁷³ Primjerice, odredbama o izvršenju u nekim državama članicama dopušteno je podnošenje žalbi na naredbe o izvršenju.

⁷⁴ Predmet C-195/08 PPU *Rinau*, [2008] ECR I-05271, stavak 82.

⁷⁵ Vidi, primjerice, *Shaw protiv Mađarske* (zahtjev br. 6457/09) i *Raw protiv Francuske* (zahtjev br. 10131/11).

⁷⁶ Članak 55. točka (d).

⁷⁷ Članak 31. stavak 2. i članak 23. točka (g).

žalbe podnesene protiv te odluke neće imati odgovorni učinak⁷⁸. Bez obzira na ta opažanja, stručnjaci su izvijestili da se primjenom postupka egzekvaturе na odluke o smještaju znatno otežava situacija u pogledu potreba djeteta.

Primjena zajedničkog, ujednačenog postupka kojim se omogućuje brža i učinkovitija primjena odredaba o smještaju djeteta u drugu državu članicu može se razmotriti kao sredstvo za prevladavanje navedenih problema.

ZAKLJUČAK

Uredba je instrument koji dobro funkcionira i kojim su građanima donesene znatne koristi. Uredbom je olakšano rješavanje sve većeg broja prekograničnih sporova o bračnim sporovima i stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću putem opsežnog sustava pravila o nadležnosti, učinkovitog sustava suradnje među središnjim tijelima država članica, sprečavanja paralelnih sudskih postupaka i slobodnog protoka sudskih odluka, autentičnih isprava i sporazuma. Odredbe o povratku djeteta kojima se nadopunjuje Haška konvencija iz 1980. i čiji je cilj sprječavanje roditeljskih otmica djece između država članica smatraju se posebno korisnima.

Međutim, postoje naznake na temelju podataka i preliminarnih povratnih informacija primljenih od stručnjaka da bi se postojeća pravila mogla poboljšati. Kako bi se opširno istražile točke koje izazivaju zabrinutost navedene u ovome izvješću, Komisija namjerava pokrenuti daljnju ocjenu politike postojećih pravila i njihovog utjecaja na građane. U tu će svrhu Komisija pokrenuti i javno savjetovanje. Na temelju ocjene i odgovora na javna savjetovanja, Komisija će poduzeti primjerene mjere.

---

⁷⁸ Predmet C-92/12 PPU *Izvršni odbor za zdravstvo*.

Prilog

Studija iz 2012. o europskom okviru za međunarodno privatno pravo: Trenutačne razlike i perspektive za budućnost, pripremila prof. dr. Xandra Kramer (znanstvena direktorica), g. Michiel de Rooij, magistar prava (voditelj projekta), dr. Vesna Lazić, dr. Richard Blauwhoff i gđa Lisette Frohn, magistra prava, dostupno na:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201212/20121219ATT58300/20121219ATT58300EN.pdf>

Studija iz 2010. o roditeljskoj odgovornosti, skrbništvu nad djetetom i pravima na posjet u prekograničnim rastavama, pripremio Institut Suisse de droit comparé (ISDC), dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/etudes/join/2010/425615/IPOL-PETI_ET\(2010\)425615_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/etudes/join/2010/425615/IPOL-PETI_ET(2010)425615_EN.pdf)

Studija iz 2010. o prekograničnom izvršavanju prava na posjet, pripremila dr. Gabriela Thoma-Twaroch, predsjednica okružnog suda Josefstadt, Beč, dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/432735/IPOL-JURI_NT\(2010\)432735_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/432735/IPOL-JURI_NT(2010)432735_EN.pdf)

Studija iz 2010. o tumačenju iznimke javnog poretka na koju se referira u Instrumentima EU-a za međunarodno privatno i procesno pravo, pripremili prof. Burkhard Hess i prof. Thomas Pfeiffer, Sveučilište u Heidelbergu, dostupno na:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453189/IPOL-JURI_ET\(2011\)453189_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453189/IPOL-JURI_ET(2011)453189_EN.pdf)

Izveštajna studija iz 2007. o supsidijarnoj nadležnosti, pripremio prof. A. Nuyts, dostupno na:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

Komparativna studija iz 2007. o izvršenju postupaka obiteljskih prava, pripremio T.M.C. ASSER Instituut, dostupno na:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

Studija iz 2006. koja je namijenjena za provođenje procjene učinka prijedloga Komisije o nadležnosti i primjenjivom pravu u bračnim sporovima, sastavio Europski konzorcij za ocjenjivanje politika (EPEC) – Radni dokument službi Komisije – Procjena učinka SEC(2006) 949.

Evaluacija iz 2002. praktičnih problema proizašlih iz neusklađenosti pravila o bračnim sporovima u različitim pravnim sustavima, pripremio T.M.C. ASSER Instituut, dostupno na:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm